

Első fejezet

Rumbatök

– Gyerünk, ébresztő! – hallottam a távolból, miközben próbáltam kinyitni a szemem. Újabb zűrös éjszakám volt, rémálmok gyötörtek. Épp, amikor végre mély álomba merültem, valaki ébresztgetni kezdett.

– Hat óra! Muszáj felkelned! Nyolcra le kell érnünk a partra! – bökött meg újból kedvesen Andrew, a férjem.

– Jó, már kelek is! – hazudtam. Aztán eszembe jutott, hogy miért is kell felkelnem. Versenyezni megyünk! Elvigyorodtam a sötétben. Izgatottan, de még mindig kábán kitakaróztam, és elindultam a fürdőszobába.

Amikor legutóbb a csapattal vitorláztam – vakmerő próbálkozás arra, hogy „normális” életet éljek –, még nem ért véget a hat hónapos kemo-
terápiám. Nem voltam elég fitt. Az első futam alatt majdnem lehánytam a spinakkert, a karom pedig ólomnehéz volt, miközben odalent behajtogattam a zsákba. Reméltem, hogy ezúttal jobban fogom érezni magam. Örültem szükségem volt arra, hogy jobban érezzem magam.

Kilenc hónappal korábban, 1999 nyarán IV. stádiumú rákot diagnosztizáltak nálam. Csaknem öt évvel azután, hogy a méhnyakrákot először felfedezték, átterjedt a tüdőmre. A betegségem és a könyörtelen kemo-
terápiás ciklusok miatt ezt a telet bevackolódva töltöttem, és próbáltam a napokat valahogy átvészelni. Most a tavasz beköszöntével előbújtam, és tudatosan igyekeztem felülkerekedni az erőmet elszívó kimerültsé-

gen. Úgy döntöttem, hogy egy kis testmozgással talán leküzdhetem a fáradtságot.

Felkaptam a konyhából a simítózáras zacskóba készített étrend-kiegészítőimet – a kis dózisú aszpirint leszámítva mind növényi kivonatok voltak –, és miközben elindultam kifelé, egyik, kívülről láthatatlan zsebbe jó mélyen belecsúsztattam a zacskót. Andrew a kocsivolánjánál várt, én pedig hálásan behuppantam az anyósülésre. Lymingtonba másfél óra az út. Talán útközben szunyókálhatok kicsit.

A kemoterápia alatt nehéz volt lenyelni a táplálékkiegészítőket. Figyelmem kívül hagyva az onkológusom tanácsát, hogy egyáltalán ne szedjek semmit, saját szakállamra kutatásba kezdtem. Egyes kiegészítők, mint például a zöld teából származó EGCG és az indiai sáfrányban található kurkumin, a kemoterápiát erősítették. Most, hogy befejeződtek ezek a borzalmas infúziók, a szedett kiegészítők száma az egekbe szökött. Minden segítséget igénybe akartam venni, amit csak lehetett. Hátha éppen ezek segítenek majd.

Érkezésünkkor a legénység már a dokknál gyülekezett. Louay barátom egy rakás pólót cipelt a karján. A tizenkét fős csapatból mindenki kapott egyet, mégpedig az illetőnek a csapattól kapott becenevével a hátán.

A férjem kinyitotta az övét, amelyen a SASSZEM becenev szerepelt. Hajóbolondként már messziről meg tudja állapítani bármely hajógyártmányát, modelljét és motorjának méretét, valamint azt, hogy ki építette, mikor és milyen jól (ásítás). Kuncogtam, és idegesen vártam, vajon mit tartogat nekem Louay.

– Jane, ez a tiéd – mondta vigyorogva.

Megfordítottam az inget, és megláttam a feliratot: RUMBATÖK. Elnevettem magam.

– A fenébe is! Azt hittem, nem vetted észre a sok tablettát!

Louay hitetlenkedve nézett rám.

– Viccelsz? Mindannyian láttuk azokat a kis csomagokat, amiket mindenhová magaddal viszel. Meg azt a zöld trágyát, amit iszol. Ha az volt a szándékom, hogy elrejtsem, hát, mit mondjak, nem sikerült.

Basszus. Nem voltam olyan diszkrét, mint hittem. Ezek a pirulák és a zöld ital – amit magamban csak „őslevesnek” hívtam – jelentették számomra a mentőkötelet. Titokban akartam tartani a betegségemet, megőrizni személyes rémálomnak. Nem lett volna helyes másokat is belerángatni. Rettogtam a jövőmtől, amely, ha az orvosoknak hiszek, rendkívül rövid lesz. De milyen nevetséges volt feltételezni, hogy bármit is eltitkolhatok a tizenkét csapattársam elől egy 14 méter hosszú hajón! Nem léteztek titkok, bármennyire is igyekeztem.

A spirulina és chlorella nevű algákból, és mindenféle porrá zúzott cserjéből álló napi italomat elkészíteni és az étrend-kiegészítőket zacskókba porciózni eltartott egy darabig. De ez csekély ár volt azért, hogy kimozdulhassak otthonról, és éljek egy kicsit. Kellett az életben maradáshoz. Kérlek, Istenem – imádkoztam magamban –, ne hagyd, hogy örökre ez legyen az életem! Nagyon nehéz volt derűsnek és optimistának maradnom a sok bizonytalanság közepette.

Utáltam felhívni a figyelmet a problémáimra. Nem bírtam elviselni azt a gondolatot, hogy a csapattársaim rokkantként, sajnálatra méltó emberként kezeljenek. Továbbra is Jane akartam lenni, a szívós és különc vitorlázótársuk. Azt akartam, hogy viccelődjenek velem, ahogy mindig is tették, és ne kérdezzessék aggódva, hogy érzem magam. Tudom, egyesek büszkék a kemoterápiás kopaszságukra és a nyiroködéma-harisnyájukra, a műtéti hegeik pedig a becsület jelvényei. Én nem ilyen voltam. Egyszerűen képtelen voltam így felfogni. A nyirokcsomó-eltávolítás kiterjedt műtétje által okozott enyhe jobb oldali lábszárödémámat jótékonyan eltakarták a hosszú szoknyák és a nadrágok.

Szerencsére, hacsak fel nem hívtam rá a figyelmet, a legtöbb ember észre sem vette. És amikor a kemoterápia miatt kihullott a hajam, nem viseltem sem kendőt, sem sapkát. Túl nyilvánvaló. Normálisnak akartam látszani, amennyire csak lehetett. Annak ellenére, hogy elviselhetetlenül viszketett, parókát hordtam, részben azért, mert még magam előtt is le akartam tagadni, hogy bármi baj volna, részben pedig azért, mert még én is megdöbbsenem, amikor a fürdőszoba tükreben megpillantottam haj nélküli búrámot. Elakadt a lélegzetem. Még több hónap elteltével sem enyhült a tükörképemtől való borzongás.

Amint elkezdett hullani a hajam (nagy csomókban), elrohantam egy áruházba vásárolni pár tisztességes parókát. Egyszerre hármat vettem, három különböző stílusban. Így amikor elbűvölőnek akartam érezni magam, a hosszú, hullámos parókát viseltem. Sportos? A bobot. Hétköznapi? A középhosszú, egyenes haját. „Melyik feleséget szeretnéd ma?” – kérdeztem Andrew-tól reggel öltözködéskor. Bizonyára összezavarta a munkásokat, akik akkoriban a padlásunkat bővítették, hogy egyik nap rövid, másik nap hosszú hajjal jöttem le a lépcsőn.

A vitorlázáshoz a legrövidebb parókát használtam, mert azt könnyebb volt a sapkám alá betűrni. A vitorlázás volt a szenvedélyem. Segített megőrizni a józan eszemet, amikor már veszélyesen közel voltam az összeomláshoz. Jót tett nekem – még ha csak rövid időre is – az intenzív versenyzés, és hogy körülvett ez a csapatnyi cimborák, akikkel egymás történeteinket nevetgélünk. Az aktivitás és a barátság elterelte figyelmemet a fájdalomról, a testem eltorzulásáról és a valahai önmagam elvesztéséről. És a halálról. Kétségbeesetten akartam hinni, hogy nem ez az utolsó hajós versenyszezonom.

Noha a kezelések alaposan kimerítettek, igyekeztem úgy tenni, mintha nem történe semmi rendkívüli. Minden a szokásos módon zajlott. Kényszerítettem magam, hogy folytassam a vitorlázást, bár a versenyek

reggelén semmi mást nem kívántam, mint visszabújni a paplan alá. Amikor már kint voltam a csapattal, ragaszkodtam ahhoz, hogy részt vegyek a fedélzeten zajló eseményekben, annak ellenére, hogy néhány társam attól tartott, nem vagyok rá képes. Utólag visszagondolva ez önzés lehetett részemről, mert valószínűleg lelassította a csapatot. Sokkal több időbe telt, mire visszaálltam a korlátra, hogy a hajót vízszintben tartsam.

Amikor széllel szemben vitorlázunk, mindig én mentem le a hajó aljába a hatalmas spinakkert összehajtogatni, általában egyedül. Kényelmetlen tud lenni egy tenispálya nagyságú vitorlát egy alig egyméteres helyre beszuszakolni, különösen, ha a hajó közben folyamatosan irányt változtat, és 45 fokos szögben megdől. Még akkor is fárasztó, ha az ember nincs rosszul – pláne, ha a vitorla vizes. Amikor elértük a felső bóját, és hátszélbe fordítottuk a hajót, én voltam a „trimmer”, és folyamatosan állítottam a spinakkert, hogy a lehető leggyorsabban haladjunk.

Imádtam az erőkifejtést, érezni a szelet az arcomon, az ózont, a szűrős spriccelést, ahogy a hajó finoman billegve hasította a vizet. A változó szélirányok és az árapályok kiszámítása, ez a vízi sakkjátzsma csillapította szorongásomat. A taktika és a stratégia inkább Andrew területe volt, de a fedélzeten mindannyiunknak tisztában kellett lennie azzal, hol tartunk, és mit kell tennünk ahhoz, hogy előre kerüljünk, és ott is maradjunk, és készen kellett állnunk a hirtelen manőverekre.

A vitorlázás generációk óta a véremben van. Apámnak több hajója is volt Guernsey szigetén, ahol gyermekkoromban laktunk. Az egyik legkorábbi emlékem, hogy egy nyolcméteres kis jachton vitorlázunk a nővéremmel, Suzie-val. Általában a többi Csatorna-szigetek, főleg Herm és Sark környékén hajókáztunk, de néhány nyáron átruccantunk a Bretagne-i Saint-Malóba, Franciaország északnyugati partvidékére. Paradicsomi gyermekkorom volt, amiről csillámló tengerek és káprázatos szigetpartok jutnak eszembe.

A versenyek során még az őrült hajtás közepette is voltak csendes, nyugalmas pillanatok, amikor csak a hullámok simogató hangja hallatszott a háttérben. Ilyenkor gyakran elmerültem gondolataimban, és megpróbáltam visszaidézni ifjúságomból a stresszmentes, tiszta boldogság rég elvesztett érzését. Eltöltött a hála, amelyet átítatott a szomorúság, hogy a vitorlázás, a tenger és maga az élet iránti szeretetem hamarosan idő előtti véget érhet.

Kamaszkoromban kétségbeesetten vágytam arra, hogy aktívabban részt vehessek a vitorlásversenyezésben. Apámmal vitorlázni rendkívül csüggesztő volt, mert nagyon régimódi lévén soha nem engedte, hogy csörlőkhöz vagy kötelekhez nyúljak (elvégre lány voltam). Végül feladtam, a szünidőkben dolgoztam, összespóroltam a pénzt, és vettem magamnak egy szörföt. Az új sport elsajátítása gyönyörűséges kihívás volt számomra, hamarosan igazi szörfmániás lettem, nyaranta el sem hagytam a tengerpartot. De a bennem ágaskodó versenyszellem még mindig hajókkal akart versenyezni.

A lehetőség egy bájos vitorlás hajó, az *Assuage* képében jött el. (Ellenfeleink szeretettel csak *Sausage*-nak – kolbásznak – csúfolták). Az *Assuage* egy 12 méter hosszú Swan volt. Ez a típus szilárd, mégis áramvonalas kialakításáról volt ismert, melyben tökéletesen egyesítették a biztonságos hajózást a nagy sebességgel. Azért jött át Guernsey-re az ezerkilencszázkilencvenes évek elején, hogy részt vegyen a Swan Vitorlázós Európa-bajnokságon, és szüksége volt még egy legénységi tagra. Megragadtam a lehetőséget. Ha már egyszer a fedélzeten vagyok, nem fognak megszabadulni tőlem!

Az *Assuage*-en vitorlázni remek szórakozás volt. Éveken át azzal töltöttem a hétvégéimet és a szabadságomat, hogy Anglia déli partjainál versenyeztem. Volt szerencsém Antiguán, Mallorcán és Szardínián is vitorlázni, valamint számos Franciaország melletti tengeri versenyen is részt vettem – még a hírhedt Fastnet Race-en is. A nagybátyám ezen a ver-

senyen fulladt meg az 1979-es nagy viharban, ezért mindig is vonakodtam ezen elindulni. Mire rábeszéltem magam, addigra a csapatunk már egész sor értékes díjat zsebelt be. Ez még így is csak hobbinak számított, de tökéletes ellentétben állt a mindennapi munkámmal, amelynek során súlyos betegekkel foglalkoztam mint okleveles gyógytornász.

Kezdetben ideggyógyászatban dolgoztam. Időm nagy részében fejsérült és agyvérzésen átesett emberek rehabilitációját végeztem. Segítettem nekik újra megtanulni, hogyan használják a testüket, hogyan mozgasák a kezüket és a lábukat. Ez fizikailag megterhelő volt. Később az ortopédiára és a sportsérülésekre specializálódtam. Sok élsportoló támaszkodott a szakértelmemre.

Annak ellenére, hogy hosszú éveken át vitorlázunk együtt Andrew-val az *Assuage*-en, végtelenül sok időbe telt, mire összejöttünk. Ő nem kedvelte az akkori barátomat, én nem kedveltem az ő akkori barátnőjét, úgyhogy nem nagyon kerestük egymás társaságát. Hoztunk pár rossz döntést, de végül mindketten lapátra tettük a partnerünket. Egy évvel később egy átitalozott nap után, amikor az egyik kemény tengeri versenyen aratott győzelmünket ünnepeltünk, azon kaptuk magunkat, hogy a Cherbourg Yacht Club előtt csókolózunk.

Az ember azt gondolná, hogy a vitorlázás rendkívül egészséges kedvtelés, de ez messze nem a teljes igazság. Persze mozogtunk, és friss levegőn voltunk. Viszont a versenyek alatt bőségesen fogyasztottunk csokoládét és gyors felszívódású szénhidrátokat, majd esténként komoly mennyiségű rumot és kólát. A rossz nagymértékben felülmúlta a jót. A csapat jelmondata volt, hogy „csalás enni”. Ha valaki a szénhidrátszeletek helyett rendes ételt fogyasztott, rosszallóan néztek rá. Ma már ennek gondolatától is elborzadok. Nyilvánvalóan számos súlyos hiba volt az életmódomban. Visszatekintve a gyógytornászhallgató koromra, amikor szerintem a rák kialakult nálam, azt látom, hogy borzalmasan étkeztem. Egy jó ebéd nálam egy halom krump-

lipüréből, olvasztott sajtból és szalonnából állt. Zöldség? Milyen zöldség? Hülye!

Most, hogy végstádiumú rákom volt, a verseny hevében rövid időre el tudtam feledkezni a halálfélelemről, amely ott kísértett minden lélegzetemben. De aztán kivétel nélkül, irtózatossággal visszatérve arcul csapott a diagnózis valósága. Olyan volt, mintha a Kaszás folyton ott állt volna mögöttem, mint egy állandóan jelen lévő kísértet, amely a nyakamba liheg, és csak a megfelelő pillanatra vár, hogy lecsapjon.

Amikor a csapat tervezni kezdte a következő szezon vitorláseseményeit, az első gondolatom az volt, hogy vajon akkor még itt leszek-e. Mérheterlenül elszomorított, ha a jövőre gondoltam; a jövőre, amelyben a világ ugyanúgy folytatódik nélkülem, ahogy eddig.

Most már komolyan vettem a diétámat. Eltűntek az „energiasnackek” és a cukros italok. A társaim megszokták, hogy furcsa rágcseknivalókat viszek a fedélzetre, és soha nem kérdőjelezték meg a szénhidrát-szegény táplálékaimat. A vitorlászás több volt számomra, mint laza kis szórakozás. A cukros ételekről könnyen le tudtam mondani. Csak arra vágytam, hogy egy kicsit visszatérhessek a régi életemhez, és ha ehhez az kellett, hogy az étrendemet teljesen megváltoztassam, és egy marék táplálékkiegészítőt gurítsak le a torkomon, hát ez nem volt nagy ár érte.

Ott voltam tehát azon a napsütéses áprilisi napon 2000-ben, kevesebb mint egy évvel azután, hogy az áttétes, vagyis végstádiumú rákbetegségemet diagnosztizáltak. Annak ellenére, hogy nem sokkal azelőtt véget ért a kemoterápia, még mindig volt egy centrális vénás katéter a karomban, amely egészen a mellkasomba vezetett. Az intravénás C-vitamin-infúzió miatt hagytam meg. Teljesen be volt kötve, hogy ne sérüljön, de még így sem ez volt a legjobb kellék egy versenyre! A többretegnyi vízálló ruha alatt a rumbatökös póló volt rajtam, amikor a legénységgel elhagytuk a dokkot, és elindultunk a rajtvonal felé.

Sütött a nap, a szélsébség egyenletesen 15-18 csomó. Kellemes szellő. Tökéletes.

Az első futamban szembeszéllel küzdve szoros párbajba kerültünk egy másik hajóval. Egy gyors fordulás miatt a hajó egyik oldaláról a másikra kellett tömörülnünk. A manőver során a legénységnek a lehető leggyorsabban át kell jutnia a hajó túloldalára, ráadásul szélben. Ennek megfelelően át kellett bújni a drótkötél alatt, hogy átrohanjak a fedélzeten, és a másik oldalon kiüljek a korlátra.

Összekucorodott állapotomból nehezen tudtam felegyenesedni. Sietésemben rosszul mértem fel a távolságot, és éreztem, hogy a korlát lesodorja a vitorlássapkámat. Mintha lassított felvétel lett volna: a kezem kinyúlt, hogy megragadja, de a szél már felkapta, átrepült a hajó oldala fölött – a hozzáerősített parókámmal együtt.

– Neeeee...! – kiáltottam, és elszörnyedve néztem, ahogy úszik lefelé a Solenten. – A francba! – bosszankodtam, amint néztem, ahogy szép fűrtjeim, mint egy fuldokló patkány, eltűnnek a hullámok alatt.

Andrew olyan arckifejezéssel nézett rám, mintha azt kérdezné, ne menjünk-e vissza. Illetve, csak egy ezredmásodpercig. Mindannyian nyerni akartunk, és katasztrofális lett volna visszafordulni. Ez szóba sem jöhetett soha.

– Hagyjuk! – kiáltottam.

Mindenki döbbenet bámult rám. Ez volt az első alkalom, hogy bárki is látott kopaszon. A hideg szél a fülem mellett süvített. Hirtelen sebezhetőnek, kiszolgáltatottnak éreztem magam. Kezemet a fejemre téve próbáltam eltakarni a csupaszságot. Megszégyenültem. Egyik csapattársam, látva rémült tekintetemet, levette a sapkáját, és gondolkodás nélkül átadta.

– Hé, vissza a korlátra! Épp meg akarunk nyerni egy versenyt! – kiáltotta vigyorogva.

Mennyire szerettem őt – és az egész csapatot! Nem törődtek a kopaszsággal és a betegséggel. Még mindig úgy kezeltek, mintha én lennék. Valóban, meg kellett nyernünk egy versenyt. Elvégre ez nem egy gin-tonikos buli a folyón! Pillanatokkal később már mindannyian a másik korláton álltunk, harsányan nevetve.

Sokféle becenevet kaptam azelőtt, de a „Rumbatök” volt az, amely végleg rám ragadt az *Assuage*-dzsel való sokéves versenyzésem során. Zörögtem a tablettákkal, amikből naponta többször is bevettem egy adaggal. Ez rengeteg bonyolult szervezést igényelt, és bár bevallom, a rendszerezés nem a legfőbb erősségem, mégis sikerült.

Ha most visszanézem az akkori táplálékkiegészítőim hosszú listáját, látom, hogy számos hibát tartalmazott: duplikátumokat, felesleges tételeket, sőt néha még olyanokat is, amelyek előmozdították a rákot. Elkezdtem az ellentámadást, de még nagyon sokat kellett tanulnom. A vad szél és a sziklás hullámok semmik sem voltak ahhoz a viharos utazáshoz képest, ami akkor rám várt.

Második fejezet

Zavaró körülmény

Először 1994-ben ütötte fel fejét a rák. Ez úgy hangzik, mintha hirtelen történt volna, de valójában nem így volt. A rák nem egyik nappól a másikra alakul ki. Akkor már évek óta jártam orvoshoz kóros méhnyakelváltozások miatt.

A méhnyakrák teljesen megelőzhető és kezelhető, ha időben felismerik, és odafigyelnek rá. Megbíztam a nőgyógyászban, hogy jól végzi a munkáját, és természetesen feltételeztem, hogy megfelelően kezel. Néhány évvel korábban, 1989-ben kolposzkópiás vizsgálattal néhány, enyhén kóros sejtet találtak nálam. Miután többször is jártam utána a kórházban kontrollon, és minden évben azt mondták, már nem látnak semmi rendelleneset, azt hittem, nincs többé miért aggódnom, és feltételeztem, hogy a probléma végleg megoldódott.

Tévedtem. A helyi orvosi rendelőben elvégzett ismételt kenetvizsgálat kimutatta, hogy a probléma „súlyos diszkariózis” formájában visszavért, ami további kezelést igényel.

A kórház nőgyógyásza azonban közölte velem, hogy a biopszia, amelyet ugyanabban a hónapban végeztek, nem mutat ilyen rendellenességet. Meglepődtem ezen az ellentmondáson, és azon tűnődtem, vajon melyiknek higgyek: a házi orvos vagy a kórház eredményeinek? Az ösz-

tönöm azt súgta, hogy a kórházban és a szakorvosban bízzak inkább, hiszen a biopsziának csak megbízhatóbbnak kell lennie, mint a kenetnek.

A házi orvosom azt mondta, ritkán előfordul, hogy a kóros szövet visszaalakul normálissá.

– Lehet, hogy ön is a szerencsések közé tartozik – mondta.

Talán tényleg. Megkérdezte, akarom-e, hogy beutaljon egy másik kórházba. Ez a dél-londoni kórház azonban elismert oktatókórház volt. Egy orvos rokonom ott töltötte a gyakorlati idejét. Az egyik legjobbnak kell lennie, nem? Maradtam hát, nem sejtve, milyen sors vár így rám.

Mint mindenki, akinél súlyos betegséget diagnosztizálnak, én is kétségbeesetten akartam hinni, hogy a szervezetem képes meggyógyítani magát. Lehetséges lenne, hogy a kóros elváltozás műtét nélkül, magától elmúlt?

Beleborzongok, amikor visszagondolok azokra a dél-londoni kórházi kontrollvizsgálatokra. Az utolsó látogatásom alkalmával kezdett gyanús lenni a szakorvos túlságosan laza, közömbös viselkedése. Ahányszor találkoztam vele, mindig progesztintablettát írt fel a pecsételő vérezésemre, de fogalmam sem volt róla, hogy ez a progeszteron szintetikus formája, amely növeli a mellrák kockázatát, és talán a méhnyakrákot is súlyosbította.¹ Ezenkívül a trombózis és a szív- és érrendszeri betegségek kockázatát is növelte, így a progesztin talán még olajat is öntött a tűzre. A szakorvos úgy osztogatta, mint a cukorkát.

---

¹ Fournier, A., Berrino, F., Clavel-Chapelon, F.: Unequal risks for breast cancer associated with different hormone replacement therapies: results from the E3N cohort study. *Breast Cancer Research and Treatment* (Egyenlőtlen mellrákkockázat a különböző hormonpótló terápiáktól függően: az E3N kohorszvizsgálat eredményei). 2008;107(1):103–111. A tanulmányban a progesztin számottevően növelte az emlőrák kockázatát, míg a progeszteron nem.

Röviden fogalmazva: az orvosom szakszerűtlenül végezte a munkáját, ami négy évvel később, 1998-ban be is igazolódott, amikor országos visszahívást kapott több mint ezer páciense. A visszahívott nők mind-egyikénél már közepes vagy súlyos rendellenességet mutatott az egyszerű kenetvizsgálat. Felkeresték őket levélben, amelyben közölték, hogy „súlyos aggályok” merültek fel a szűréssel kapcsolatban. Voltak olyanok, akik „minden rendben” véleményt kaptak, de kialakult náluk a rák. Akkoriban erről semmit sem tudtam, de egyre jobban aggódtam, amikor a következő év folyamán végzett újabb kontrollvizsgálatokon egyre súlyosbodó tünetekre derült fény.

Az utolsó vizit alkalmával könyörögtem neki, hogy csináljon egy hiszteroszkópiát (méhtükrözést), amelyből megtudhatnám, miért van továbbra is pecsételő vérzésem. Rám se nézett, miközben válaszolt:

– Teljesen be vagyok táblázva. Karácsony után tudom vállalni.

Húha! Tényleg? Még csak szeptember volt. Kissé kételkedtem benne, hogy szeptember és január között ne tudna beilleszteni. Ez nem hangzott jól.

– De hiszen elkezdtem fogyni! Higgye el, amúgy örülnék neki, de olyan helyekről fogyok, ahonnan még soha. Rettenetesen aggódom. Ennek egyszerűen muszáj a végére járnom. Egyáltalán nincs javulás.

Mivel nem sokkal azelőtt kezdtem el találkozgatni Andrew-val, kezdetben meggyőztem magam arról, hogy a szerelem első fellángolása miatt csökken a testsúlyom. A fogyás mintázata azonban szokatlan volt. Addig **soha** nem fogytam a belső combomról. A szupermodell „combrés” nem akart kialakulni, akármennyi belső combizomgyakorlatot végeztem. És most ez a különben makacs háj a szemem előtt olvadt el.

Anélkül, hogy felnézett volna, így folytatta:

- Maga valójában a semmi miatt aggódik. Biztos vagyok benne, hogy még egy kis progesztinnel megoldjuk ezt a problémát.
- De hiszen az nem segít! – tiltakoztam.

Annyira rossz állapotban volna az állami egészségügy, hogy várnom kell a jövő évig? Mi van, ha tényleg rákos vagyok? Már kezeltek korai rákos sejtelváltozások miatt, és most más klasszikus tüneteim is voltak: nemcsak az egyre rosszabbodó furcsa pecsételő vérzés, hanem a fogyás is. Ez alapján csak sürgősnek kellene lennie az ügynek, nem?

Halvány mosollyal, de az együttérzés minden jele nélkül jegyezte meg:

- A menstruációk közötti vérezgetés nagyon gyakori. De adok önnek egy újabb ambuláns időpontot, jöjjön vissza két hónap múlva.

Két hónap múlva? Egy újabb csevegésre? Teljesen elfogadhatatlan volt.

Évekkel később, a betegek visszahívása és az ezt követő vizsgálatok után megtudtam, hogy ez az orvos a méhnyakelváltozással rendelkező betegeknek jellemzően csak 64 százaléknál végzett biopsziát, szemben az országos irányelvben előírt 90 százalékos minimummal. Ezek a nők eleve rendellenességgel érkeztek a rendelésére, és mindannyian további vizsgálatokat igényeltek volna a rák kizárása érdekében. A kolposzkópiás beavatkozásainak felülvizsgálatakor kiderült, hogy azok sem voltak megfelelőek. Még annál a 64 százaléknál is, ahol elvégezte a biopsziát, túl kevés szövetet távolított el ahhoz, hogy érvényes diagnózist lehessen felállítani. Nem csoda, hogy a problémám visszatért. A vizsgálatok során kiderült, hogy tizenkilenc, előrehaladott rákban szenvedő nőnél is téves diagnózist állított fel, illetve helytelenül kezelte őket. Az ő betegek körében a rák aránya 34 százalékkal nagyobb volt az átlagnál.

Akkor még nem tudtam erről semmit, de felöltött bennem egy csúnya gondolat. Azon tűnődtem, nem lehet-e, hogy vannak olyan orvosok,

akik szándékosan hagyják a rákot növekedni. Rögtön el is hessegettem ezt az ötletet. Csak nem! Hiszen nem érdekelt-e minden orvos abban, hogy a betegek meggyógyuljanak? Nem tették-e le a hippokratészi esküt? De mi van akkor, ha egy orvos súlyos hibát követ el egy beteg kezelése során, és ahelyett, hogy vállalná a felelősséget, kockáztatva, hogy beperelik, és elveszíti az engedélyét, inkább homokba dugja a fejét, és kitart a helytelen kezelés mellett? A halott betegek nem perelnek. Lehet, hogy vannak olyan orvosok, akik nem adják meg a betegüknek a szükséges orvosi ellátást, miközben tudják, hogy életveszélyes betegségben szenvednek? Elhessegettem a gondolatot. Nevetségesnek éreztem magam.

Az azonban, hogy az orvosom ilyen közönyösen állt a kéréseimhez, elég volt ahhoz, hogy úgy döntsek, felkeresek egy magánrendelőt. Elegem volt. Tudtam, hogy baj van, és ő nem vette elég komolyan. Az egészségem forgott kockán.

Ilyen komor gondolatok és gyötrő aggodalmak közepette repültem vissza Guernsey-re, de meggyőztem magam arról, hogy valószínűleg igaza van. Természetemnél fogva aggódó típus voltam, és a semmitől is képes voltam pánikba esni. A kórházi vizsgálatok eddig rendben voltak, nem igaz? De miért nem végzett az orvos újabb biopsziát? Mi van, ha először rossz területről vette? A hozzá nem értést bármelyik nőgyógyász könnyen eltussolhatja. Ki tudná meg valaha is? Az ő szava áll szemben a páciensével. A bíróság mindig a szakember oldalára áll.

Visszatértem dolgozni a rendelőmbe, és időpontot foglaltam egy helyi magánnőgyógyásznál. Ezt a problémát akkor is meg kellett oldani, ha a kórház nőgyógyásza szerint nem volt ok az aggodalomra. Ezenkívül volt egy új barátom, akivel az együttlétkor a vérzés enyhén szólva illúzióromboló volt. Kínos és zavaró.

Amikor a londoni szakorvos megtudta, hogy bejelentkeztem egy magánorvoshoz Guernsey-n, teljesen megváltozott a hangneme. A beuta-

lójában hangsúlyozta, hogy a kezelés sürgős, és minél hamarabb el kell végezni a hiszteroszkópiát. Olyan volt, mintha egy másik személy írta volna. Nekem korábban soha nem mondott ilyet. Még biopsziát sem volt hajlandó végezni majdnem egy évig.

Miért ez a hirtelen változás? Bár az egész rendkívül gyanús volt, nem volt más választásom, minthogy bízzak a rendszerben. Mi más lehetett volna?

A hiszteroszkópiára egy csütörtök délutánon került sor, és emlékszem, arra ébredtem, hogy rengeteg orvos vesz körül aggodalmas arccal. Azt mondtam magamnak, altatás után ez biztosan normális.

Másnap Andrew átrepült hozzám, hogy meglátogasson. Az előttünk álló hétvége arra szolgált, hogy elfeledkezzem az egésztől. Meg voltam győződve arról, hogy hétfőre a műtét eredménye nem mutat mást, mint enyhébb elváltozást, amely legfeljebb egy újabb kolposzkópiát tesz szükségessé. Nem volt okom arra, hogy mást higgyek.

Gyönyörű, tiszta, hűvös őszi este volt, amikor az érkezési csarnokban Andrew-ra vártam, elfojthatatlan vigyorral az arcomon. Biztos voltam benne, hogy számomra ő az igazi. Kimondhatatlanul vártam, hogy együtt töltsük a hétvégét, sétáljunk a sziklákon, vitorlázzunk apám hajóján, étteremben vacsorázzunk, és meglátogassuk a barátainkat. A Guernsey és London közötti repülőjegyek és telefonszámlák mindkettőnknek kisebb vagyonba kerültek, de nem érdekelt minket. Jól elköltött pénz volt.

Az egyik korábbi barátom eleinte karizmatikus és elbűvölő volt. Azt hittem, ő az, akit egy életre meg kell tartani. De aztán esténként elkezdett eljárni otthonról, és a kezdeti szóbeli fenyegetések fokozatosan fizikaiba mentek át. Másnap mindig nagyon megbánta, és megígérte, hogy kárpótol érte. De a dolgok csak rosszabbodtak.

Utálom a konfrontációt, de nem voltam hajlandó hagyni, hogy kihasználjanak. Vitakoztam vele, ami súlyosbította a helyzetet. Egyik este megfenyegetett, hogy soha ne merészeljem otthagyni őt, megragadta a torkomat, és ami ezután történt, azt csak úgy hívom, hogy az „ablakos incidens”. Szerencsére nem esett bajom, de mélységesen megrázott. Soha ne hagyjam el? **Elég volt.** Másnap összepakoltam, és visszamenekültem a biztonságos szigeti otthonomba. Gondoltam, oda csak nem mer utánam jönni, és fenyegetni a családom jelenlétében.

Andrew a szöges ellentéte volt, pont olyan, aki nekem kellett. Nyugodt és megbízható, kedves és figyelmes, ráadásul remek vitorlázó volt, és nem is nézett ki rosszul. Ellenállhatatlan kombinációnak bizonyult. Már a jövőt is emlegette, és világossá tette, hogy készen áll rá. Semmi vitakozás, semmi erőszak – kezdtek a dolgok jóra fordulni.

Miután visszatelepültem Guernsey-re, remek állást találtam magamnak egy fizioterápiás magánrendelőben. Forgalmas klinika volt, jól kerestem. És Guernsey gyönyörű volt. Munka után tízpercnyi autózással le tudtam jutni a jachtkikötőbe, ahol egy hajóba szökkenve az estét vitorlázással tölthettem.

De ha Andrew-val maradnék, hová vezetne a kapcsolatunk? Fel kellene adnom a guernsey-i paradicsomot, hogy Londonban éljek? Ha gyerekeink lennének, vajon Angliában kellene felnevelnem őket, vagy ő hajlandó lenne Guernsey-n élni? Ezek a gondolatok forogtak a fejemben, miközben fel-alá járkáltam az érkezési oldalon. A reményeim és az álmaim, mi ketten, és a közös jövőnk.

És egyszer csak ott termett, odaszaladt hozzám, és szorosán, melegen megölelt.

– Szia, drágám! – mondta, én pedig megfogtam a kezét, és a kocsihoz vezettem.

Rövid volt az út a bérelt házig, ahol egy másik lánnyal laktam. Útközben óvatosan érdeklődött az előző napi műtétemről.

– Igazából nem akarok róla beszélni. Nem tudnánk egyszerűen elfelejteni, és elmenni vacsorázni? Semmit sem tehetek az eredmény érdekében, úgyhogy ne is gondoljunk rá!

De a sors másképp akarta. Behajtottunk a ház elé, és ahogy felnéztem, láttam, hogy a lakótársam, Carol-Ann száguld elém a lépcsőn. Még ki sem szálltam a kocsiból, mikor kirobbant elém:

– Jane, a házi orvosod keresett! Itt járt fél órával ezelőtt.

Micsoda? Péntek este 7 órakor? Elborzadva néztem Andrew-ra. Mindketten tudtuk, hogy ez nem jó jel.

– Mindjárt felhívom – mondtam remegő hangon. Felrohantam az emeletre, magamra csuktam a hálósobám ajtaját, és tárcsáztam. Az orvosom váltig ragaszkodott ahhoz, hogy eljön személyesen. – Ne, kérem, mondja el most! – könyörögtem. – Tudom, hogy rossz hír, különben nem jött volna el ide. Nem tudok várni, muszáj most halanom!

Így hát vonakodva elmondta. Beszélt a nőgyógyással, aki előző nap a beavatkozást végezte. Méheltávolításra lesz szükségem. A szövetminta rákosnak bizonyult.

Tájékoztattott, hogy már meg is szervezték a műtétet a következő keddre a Hammersmith kórházban. A sebész szívességet kért az egyik londoni barátjától, hogy sürgősséggel beiktassa. Azon tűnődtem, vajon szerintük a rák olyan agresszív lehet, hogy ilyen gyorsan előrehaladt anélkül, hogy észrevették volna? Netán nem vettek róla tudomást? Túlságosan fejbe vágott a diagnózis ahhoz, hogy ezt megkérdézzem.

Zúgott a fejem. Próbáltam a szavait felfogni, de úgy éreztem, mintha valaki mással folytatott beszélgetést hallanék. Nem lehet, hogy ez történik.

Letettem a telefont, egy percig csak bámultam, aztán csillapíthatatlan zokogásban törtem ki. Összeomlott a világom. Harmincéves voltam. Rákos. Nem volt gyerekem, és most úgy tűnt, soha nem is lesz.

Valószínűleg több mint egy órán át voltam a szobámban. Amikor végül lementem a földszintre, sikerült azt az egyetlen szót elhebegnem: „rák”. Ők addigra már kitalálták. A maszatos sminkem és a puffadt, vörös szemem mindent elárult. Andrew megölelt, és azt javasolta, menjünk ki a friss levegőre.

Meleg ruhába burkolózva elautóztunk a tengerpartig, és a holdfényben leültünk a sétányon egy, a sziklákra meg a tengerre néző padra. Sokkos állapotban voltam. Andrew is. Ez a fényes, boldog új kapcsolat hirtelen nem is volt olyan fényes. Még csak két hónapja jártunk együtt. Vajon túléli-e bimbózó kapcsolatunk ezt a váratlan próbatételt? Teljesen letört a diagnózis, és mindaz, amit kettőnk számára jelentett.

Fiatal voltam. Túl fogom élni. Biztos voltam benne. Azt mondták, hogy a méhnyakrák, ha korán észreveszik, tökéletesen gyógyítható. Nos, csak remélni tudtam, hogy még ebben a stádiumban van.

Soha nem hordhatom ki a saját gyermekeimet. Talán valaki más kihordhatná helyettem. Hallottam a béranyaságról. Még mindig meglesz a petefészke. A halál témája épphogy eszembe jutott. Annyi más gondom volt. Mennyire befolyásolja a műtét a nemi életemet? Képes leszek-e saját, biológiai gyermekeket szülni a petesejtjeim felhasználásával? Ezeket a dolgokat nem is akartam megbeszélni Andrew-val. Túlságosan meg voltam rémülve attól, hogy esetleg kihátrál a kapcsola-

tunkból. Már most úgy éreztem, mintha egy láthatatlan függöny ereszkedett volna le közénk. Ettől a diagnózistól minden meg fog változni.

Andrew alig szólt valamit. Képtelen voltam kitalálni a gondolatait, túlságosan lefoglaltak a sajátjaim. Erre nem számított. Nem volt tapasztalata egy ilyen helyzet kezelésében, ami teljesen ismeretlen terület volt számára. Ha vitorlázásról lett volna szó, és leesik az árbóc, vagy elhagyjuk a kormánylapátot, ő lett volna az első, aki tudja, mit kell tenni. De egy megzavarodott harmincéves nővel foglalkozni, akinek épp a méhét készülnek eltávolítani rosszindulatú daganat miatt?

Míg engem a meddővé válás foglalkoztatott rögeszmésen, őt az, vajon mennyire lehet súlyos a helyzet. Megnyugtató volt, hogy nem akar elveszíteni. Ugyanakkor az jutott eszembe, vajon nem lép-e működésbe az önvédelmi ösztöne, ami visszatartja attól, hogy közelebb kerüljön hozzám. Ha netán elfordulna tőlem, tovább rontana a helyzetemen. Kezdett rám ereszkedni a nyomasztó elszigeteltség érzése.

Alig néhány órával a diagnózis megismerése után rájöttem, hogy a rák hatásai messze túlmutatnak a fizikai betegségen. Próbáltam megnyugtani, nem érzem úgy, mintha haldokolnék; de láttam, hogy nem győztem meg. A rák diagnózisa mindenkinek mást jelent. Egyesek sokkal jobban viselik, mint mások, de ez most mindkettőnk számára következményekkel járt. Tönkreteszi a szexuális kapcsolatunkat, legalábbis rövid távon biztosan, és fogalmam sem volt róla, hogy hosszú távon mennyire.

A dél-londoni kórház nőgyógyásza alig néhány héttel korábban azt mondta nekem, nincs miért aggódnom. Mindig megnyugtató volt, hogy a méhnyakrák nagyon lassan növekszik. Én elővigyázatos voltam, kolposzkópiát kértem, és kontrollvizsgálatokra jártam. Vagyis elég korai stádiumban kellett, hogy felfedezzék a betegséget, igaz? Nem vettem tudomást a fejemben motoszkáló kételyről, hogy a rák talán már évek

óta növekszik, és hogy esetleg az orvos mindvégig rosszul végezte a munkáját.

Ahogy ott ültünk, és néztük a tengert, meggyőztem magam, hogy valahogy majd minden megoldódik, hogy végül talpra fogok állni, még ha át is kell terveznem az életemet. Megmenthetem a petefészkeket, talán lefagyaszthatom. Aztán keresek egy béranyát, aki kihordja a gyermekemet. A következő héten hatalmas műtéten kell átesnem, de fiatal vagyok. Meg fogok vele birkózni.

Nem a halál volt a legfőbb gondom. A gyermekvállalás érdekelt leginkább. Mindig is boldog, gyermeknevetéssel teli otthonról álmodtam. Valahogyan, legyen az bármilyen nehéz, meg kellett találnom a módját, hogy valóra váltsam ezt az álmot.

A hétvége hátralévő része más hangulatban telt el. Lemondtuk a baráti látogatásokat, de azért elmentünk vitorlázni. Mindketten tettük a dolgunkat, de a kapcsolatunkból eltűnt a szenvedély. A helyét átvette a félelem és az aggodalom. Lelkiállapotom a tagadás és a düh, valamint a mély szomorúság és a még annál is rosszabb között ingadozott. Az egész olyan igazságtalannak tűnt. Éppen akkor, amikor azt hittem, megtaláltam életem párját.

Tudtam, hogy el kell mondanom a hírt a szüleimnek. Össze fognak törni, különösen, mivel mindig is zavarta őket, ahogyan a dél-londoni kórházban bántak velem. Képtelen lettem volna személyesen közölni velük, ezért végül úgy döntöttem, hogy telefonon mondom el. Éreztem, hogy anyu nagyon el van keseredve, de azonnal felajánlotta, hétfőn eljön velem Londonba, hogy segítsen felkészülni a keddi műtetre. A kapcsolatunk időnként nehéz volt, mint ahogy az anya-lánya kapcsolatokban előfordul, de örömmel fogadtam a támogatását. Nem akartam visszautasítani a társaságát, még akkor sem, ha tudtam, hogy ez rendkívül nehéz lesz számára.

Anyunál néhány évvel azelőtt korai stádiumú emlőrákot diagnosztizáltak, de a kezeléséről nem beszélt senkinek, és mindannyiunknak azt mondta, hogy az egész csak egy „zavaró körülmény”. Nehezen osztottuk meg egymással az érzéseinket, de tudtam, hogy óriási traumát jelent neki a diagnózisom és az, hogy elvesztem a termékenységemet. Reménykedett benne, hogy nagymama lesz, és csalódott volt, hogy folyton felbontottam az eljegyzéseimet (egészen pontosan kettőt). Soha nem beszéltem neki az „ablakos incidensről”.

Csak alapismereteim voltak a rákról, amit gyógytornászhallgatóként tanultam, de nyilvánvalónak tűnt, hogy a kezdeti döntések meghatározó fontosságúak. Vannak orvosok, illetve sebészek, akik jobbak, mint a többi. Ezt már megtanultam, nagy árat fizetve érte. Aggódtam, hogy a választásomon múlhat, túléllem-e, vagy sem.

Úgy hajszoltak bele a műtétbe, hogy nem volt időm sem gondolkodni, sem ellenőrizni a sebészem hátterét. Ha az embernél agresszív és gyorsan növekvő rákot diagnosztizálnak, fontos, hogy gyorsan tudjon megalapozott döntéseket hozni, de nekem nem adtak lehetőséget arra, hogy időt fordítsak a kutatásra. Annyira agresszív volna, hogy egy hetet sem várhat? Ez a sürgősség elgondolkodtatott, hogy vajon mennyire lehet rossz a helyzet. Volt egy egyszerű számológépem, de internethez nem tudtam hozzáférni 1994-ben. Lehetetlen volt utánajárni, hogyan menthetném meg a petefészkeket, illetve hogyan készüljek fel a kiterjedt műtétre.

Amikor hétfőn megérkeztem a kórházba, a sebész elég kedvesnek tűnt. Hosszú listám volt a felteendő kérdésekről, nem utolsósorban a petefészkeim megmentéséről. Mindenáron meg akartam tartani. Szerettem volna tudni, mi történik, ha a rák rosszabb, mint gondolták.

Elmondta, hogy ha a rák áttért akár csak egyetlen nyirokcsomóra, akkor kemoterápiára és sugárkezelésre lesz szükség. Nem tett emlí-

tést a petefészek megmentésének lehetőségeiről, de tudtam, hogy ezek a kezelések, különösen a kismedence sugárterápiája, a petefészek leállításához vezethetnek. Megkérdeztem, esetleg lefagyaszthatná-e az egyik petefészkeket, ha a felnyitáskor úgy látja, hogy további kezelésekre lesz szükségem. Rám nézett, és megfontoltan bólintott. Ez igent akart jelenteni? Feltételeztem, hogy igen. Sietve rátért a műtét és a kockázatok ismertetésére.

Másnap a hétórás műtét után kábultan ébredtem. Amint megláttam a sebészt, azonnal meg akartam tudni, mit csinált pontosan.

– Lefagyasztotta a petefészkeket? – Ez volt az első kérdésem. Sóvárogva vártam a megerősítést. Megdöbbsentem, amikor kiderült, hogy nem, nem fagyasztotta le. Talán úgy gondolta, hogy a rák nem olyan súlyos. Ám amikor megjött a szövettani eredmény, kiderült, hogy rengeteg nyirokcsomóra áttért.

Amikor ezt közölte velem, reszkettem a félelem, a düh és a csalódottság keverékétől. Nem volt kérdéses, hogy kemoterápia és sugárkezelés következik, és ezek örökre kikapcsolják a petefészkeket működését. Miért nem fagyasztotta le az egyiket, ahogy kértem? Hogy tudta csak úgy félresöpörni ezt a kérést?!

Ahogy ott feküdtem, rájöttem, még nincs minden veszve. Volt még néhány hetem a kemoterápia megkezdése előtt. Utánanézek, hátha találok egy meddőségi szakembert, bárkit, aki segítene megmenteni számomra az anyává válás lehetőségét. Létfontosságú volt az idő, és gyorsan fogyott.

A műtét hatalmas volt, és két hétbe telt, mire egyáltalán hazaengedtek. Még bent feküdtem, amikor a sebészem javasolta, hogy keressek fel egy bizonyos jól ismert meddőségi specialistát a Hammersmith kórház földszintjén.

Reményeim azonnal szertefoszlottak. Szerinte képtelenség volna megtalálni a petefészkeimet, és egyébként is úgy vélte, hogy a béranyaság kegyetlen dolog, túl nagy érzelmi terhet ró a béranyára. Velem volt a nővérem, Suzie is, és annak ellenére, hogy ő nagylelkűen felajánlotta a saját méhét, a meddőségi szakember meglehetősen nyersen közölte, hogy nincs mit tenni. Az igazán megdöbbentő ebben a hangnemének durvasága volt. Annyira össze voltam zavarodva, hogy alig tudtam kitámolyogni a rendelőből. Andrew és Suzie támogatott, ahogy gyásztól sújtva visszabotorkáltam a kórterembe. A gyermekeim örökre elvesztek, és nem tehettem semmit a visszaszerzésükért.

A meddőség számomra maga volt a gyötrelmem. Akárhová néztem, az utcán vagy a tévében, mindenhol babákat, gyerekeket és boldog családokat láttam. Úgy tűnt, minden reklám a pelenkákról meg a tápszerekről szól. Hacsak el nem zárom magam a civilizációtól, folyamatosan szembesülök a veszteségemmel. Nem volt menekvés. Meddő voltam úgy fáj, mintha kést döftek volna a mellkasomba. Nap mint nap, miután Andrew elment munkába, feküdtem az ágyon, és kétségbeesetten zokogva gyászoltam a soha meg nem születendő gyermekeimet. A jövőre vonatkozó reményeim és álmaim romokban heverték. Üres voltam belül. Összetörtem. Úgy éreztem, hogy már meghaltam.

Kezdett gyűlni bennem a harag. Úgy éreztem, az első nőgyógyász meggyalázott, a hammersmithi szakorvos pedig azzal folytatta, hogy kioktatott, megfosztott a nőiességetől, a női mivoltomtól, az olyannyira vágyott családtól. Perelni szerettem volna, de nem tehettem, ha gyógyulni akartam. Ez a feladat önmagában elvenne tőlem mindent, amim maradt. A felszínre engedett érzelmek, a düh és a mély szomorúság sehová sem vezet. Tudtam, hogy a stressz még ronthat is a helyzeten.

– A kemoterápia csak néhány hónapig tart, hogy érzékenyítse a rákos sejteket a sugárkezelésre – mondta az onkológusom.

– Ha arra való, hogy érzékenyítsen a sugárterápiára, akkor miért van egy hónap szünet a két kezelés között? Miért nem adják a kezeléseket egymáshoz közelebbi időközönként? – kérdeztem megzavarodva. Nem volt számomra logikus.

– Nos, lehet, hogy igaza van, de egyelőre nincs rá bizonyíték. Nem végeztek még olyan kísérleteket, hogy mi történik, ha egyszerre alkalmazzák.

Úgy véltem, jobb lenne kombinálni őket. Így logikátlannak tűnt.

Annak ellenére, hogy rövid kemoterápiás kúra volt, a hajam nagy része kihullott, és heves rosszullétek gyötörtek. Nem tudhattam, a kezelés leállította-e a petefészkek-működést, de azt minden kétséget kizáróan igen, hogy az intenzív sugárterápia le fogja.

Amikor a sugárterápia első dózisa áthaladt rajtam, végleg tönkretéve a petefészkek-működés visszatérésének minden esélyét, zokogtam a sugárterápiás asztalon. Az asszisztensek csak tébláboltak, nem tudták, mivel segítsenek, hát zsebkendővel kínáltak.

– Jól van? – kérdezték.

Persze hogy nem voltam jól. Dühöngeni akartam, kiabálni, sikítani: „Tudják, hogy mit tettek? Gyilkosok! Megölték a jövő generációját!” Persze ők csak a munkájukat végezték. Nem az ő hibájuk volt. Ehelyett csendben feküdtem ott, és könnycseppek gördültek le az arcomon.

A hormonjaim leestek nullára. Erre senki sem figyelmeztetett. Lobbanékony, hormonoktól duzzadó harmincéves nőtől azonnali menopauzába zuhantam. Aki nem élte át, nem tudja, milyen ez. Épp elég rossz azoknak a nőknek is, akiknek az ösztrogénszintje természetes módon csökken a korrallal, de egy kacér, temperamentumos fiatal nő számára egyik nappalról a másikra megfosztatni a hormonoktól – egyenesen meg-

rázó. A hőhullámok minden előzetes figyelmeztetés nélkül a legkínosabb pillanatokban gyújtották fel a testemet. Úgy átáztam az izzadságtól minden éjjel, hogy le kellett tépnem a takarót, és rohanni a zuhany alá.

A petefészkek nemcsak női hormonokat termel, hanem kis mennyiségben tesztoszteront is. Sportos alkatú lévén, azt hiszem, bennem több volt az átlagosnál. A normális hormonkombináció nélkül a hangulatom nyomott lett, a nemi vágyam érthető módon nulla, a bőröm pedig sápadt és száraz. Hosszabb távon hajritkulásra számíhattam, és megnőtt a csontritkulás és a szívbetegség kockázata is. Pessimista módon azt feltételeztem, hogy mivel senki sem beszélt nekem hormonpótlásról, bizonyára ártana. Talán a hormonok is közrejátszottak nálam a rák kialakulásában. Anyám emlőrákját stimulálta az ösztrogén.

Igaz, hogy nem volt már menstruációm, de ez nem jelentett kárpótlást mindazért, amit elvesztettem. A hangulatom most már tartósan rossz volt. Nem volt többé életkedvem. Nemi vágyam. Semmi. A hormonok nagyban meghatározzák a személyiségünket. Nélkülük nem sok maradt a régi éneemből.

Amikor tükörbe néztem, már nem ismertem magamra. Halványan hasonlítottam a régi Jane-re, de más ember nézett vissza rám. És másképp is éreztem magam. Majdnem kopasz voltam, és kilenc kilót híztam a szteroidok, több antibiotikumkúra és az evésbe fojtott bánat miatt. Hol volt az a vidám, gondtalan vitorlázó és szörföző csaj? Örökre eltűnt vajon?

Andrew-val zavarossá vált a kapcsolatunk. Teljesen váratlan helyzetben találtuk magunkat, amelyre egyikünk sem volt felkészülve. Tudtam, hogy nehezebbre esik közel engedni magát hozzám. Bár megértettem, hihetetlenül fájdalmas volt ezt elfogadni. Olyanokat mondott, amiket részvétlennek és bántónak találtam, például: „Most már mindig ilyen ingerlékeny és haragos leszel?” Nos, igen, ha így fogalmazol, az leszek. Feldühített, hogy láthatólag képtelen megérteni és együttérezni

velem, illetve elegendő időt hagyni nekem arra, hogy feldolgozzam ezt a szörnyű diagnózist. Visszatekintve úgy vélem, valószínűleg egyfajta poszttraumásstressz-szindrómában szenvedtem.

Nem éreztem úgy, hogy a rossz hangulatom kicsit is indokolatlan lenne. Minden jogom megvolt ahhoz, hogy feldúlt és dühös legyek, és hogy gyászoljak. Mindez katasztrofális hatással volt ránk mint párra. Nem társaloghattunk a jövőről, nem szövögethettünk terveket. Fogalmunk sem volt arról, mi vár ránk. Beszélgetéseink erőltetettek és felszínesek voltak. Néhány hónap múlva a kapcsolatunk elkezdett kihűlni és lassan megromlani. Valódi nehézségekkel küzdöttünk. Andrew számára az apaság kérdése nem volt döntő fontosságú. Nem ivódott úgy bele a lényébe, mint az enyémbé az anyaság.

A műtét következtében a szex sem volt a régi. Amikor néhány hónap sürgős önmegegyezés után végül újraindult a tevékenység, az maga volt a gyötrelmem. Hihetetlenül lehangoló volt, de igyekeztem jó képet vágni hozzá. Nem akartam, hogy megtudja, milyen fájdalmas valójában. Szerencsére kedves és figyelmes szerető volt, de fogalmam sem volt, a dolog lesz-e valaha újra „normális”, fájdalommentes és élvezetes. Az orvosok biztattak, hogy a helyzet lassan javulni fog, de a kapcsolatunknak ez a vonatkozása tönkretette a biztonságérzetemet. Miért akarna bárki is velem maradni?

Azelőtt soha nem volt számomra probléma partnert szerezni és megtartani. Kétszer voltam eljegyezve. Soha nem sóvárogtam kétségbeesetten, hogy valaki szeressen és szüksége legyen rám. A kapcsolatok az én feltevéleim szerint alakultak. De most, úgy tűnt, mindez megváltozott. Már nem voltam „jó fogás”. Ehelyett kiselejtezett roncs voltam, akinek az ellenkező neműek hátat fordítanak. Elkekerített, hogy a rák mennyire rányomja bélyegét az életem minden területére. Megterhelő volt, hogy nemcsak a betegséggel, hanem a vele járó érzelmi és anyagi bizonytalanságokkal is meg kellett birkóznom. Hazudtam arról, hogy érzem

magam, hogy a barátaimat és rokonaimat boldoggá tegyem; mindenkit meghallgattam, és hagytam, hogy beleszóljanak a kezelésembe. Folyton azon kínlódtam, hogy mások előtt összeszedjem magam, felvegyem az álarcot, úgy tegyek, mintha jól lennék, pedig semmi mást nem akartam, mint sírni. És visszaforgatni az időt.

Andrew-val annyira bajossá vált a kapcsolatunk, hogy erősen vonakodva és nehéz szívvel ugyan, de úgy döntöttem, egy időre külön kell válnunk. Tudatában voltam annak, hogy túlságosan terhes és fojtogató lett számára a gyerekek meg a jövő örökös emlegetése. Nem vette észre, mennyire harcolok a reményért, és nem állt készen ezekre a beszélgetésekre.

Annak ellenére, hogy az ösztönöm maradást parancsolt, tudtam, hogy magamra kell találnom, meglelni a módját, hogy erős legyek, megmutatni, hogy egyedül is boldogulok. Túlságosan Andrew-ra támaszkodtam. Neki kellett arra a következtetésre jutnia a maga idejében, hogy még mindig kellek neki. Végtelenül fáj, de ismét azon kaptam magam, hogy otthagytok egy kapcsolatot, elmenekülök, lefoglalom egy repülőjegyet Guernsey-re, vissza a szigeti menedékemre. Megmondtam neki, hogy hazamegyek a szüleimhez, és visszamegyek dolgozni.

Ugyanakkor azt sem szerettem volna, hogy a szüleim lássák mély bánatomat és kétségbeesésemet. Béreltem egy saját kis házat, és ellenálltam a felajánlott segítségüknek, annak ellenére, hogy a kezelésektől gyenge és fáradt voltam.

Az egyedüllétől még mélyebbre süllyedt a hangulatom. Kimondhatatlanul elszigeteltnek és meg nem értettnek éreztem magam. Nyomorúságomat fokozta, hogy a síbaletben megsérült térdem most már annyira fájdalmas lett, hogy alig tudtam járni. A másik lábamon pedig a műtét során eltávolított nyirokcsomók miatt a korai nyiroködéma je-

lei mutatkoztak. Ez egy szövetduzzanattal járó krónikus állapot. Teljes káosz voltam, tiszta gyulladás, hormonális zűrzavar, a testem alig több mint egy heges roncsdarab.

Az egész világ darabjaira hullott körülöttem. Tudtam, hogy soha többé nem leszek teljesen rendben. Elveszettnek éreztem magam, egy olyan testben, amelyet már nem ismertem fel, és olyan gondolatok jártak a fejemben, amelyek korábban meg sem fordultak benne. Felemésztett a gyász, nemcsak a leendő gyermekeim tragikus elvesztése, hanem önmagam elvesztése miatt is. Egyszerűen meg akartam halni.

Az volt a mélypont, amikor felhívtam a lelkisegély-szolgálatot. Amint letettem a telefont, elszégyelltem magam. Hogy jutottam ideig? Tényleg öngyilkos akartam lenni? Soha nem tudnám a családomat és a barátaimat ilyen fájdalomnak kitenni.

Nem. Komolyan elbeszélgettem magammal. Az önsajnálát nem vezet gyógyuláshoz. Hol van a harcra kész Jane? Az a nő, aki a rák előtt voltam? Tényleg hagynám, hogy megöljön? Hogy az a dilettáns szakorvos győzzön? Találnom kellett valamit az életemben, ami örömet okoz. Értelmes célra és kiteljesedésre volt szükségem.

Rövid időre visszatértem a gyógytornászi munkámhoz, amit korábban nagyon szerettem csinálni. Most viszont egyszerűen idegesített, hogy a betegek a legjelentéktlenebb problémák miatt nyafognak. Az együttérzésem eltűnt. Ostoba módon azt hittem, a munka segít elterelni a figyelmemet, de hogyan tudnék együttérző lenni egy kifícamodott boka miatt, amikor rákbetegséggel küzdök? Reménytelen volt.

Felmondtam, és inkább a *BATHrobics*, a fürdőgyakorlatokat tartalmazó szórakoztató könyvem eladására koncentráltam, amelyet a betegségem előtt készítettem, és amely eddig jól fogyott a könyvesboltokban és az Innovations katalógusban.

A könyvből lapozótábla készült, amelyet egy gumitappancs segítségével a kád oldalához lehetett erősíteni. Ez az újszerű és praktikus kialakítás nagyon népszerűnek bizonyult. Energiámat a népszerűsítésére és az eladások növelésére fordítottam. A sors iróniája, hogy épp akkor kezdtem el írni egy új, terhes kismamáknak szóló edzéstervet, amikor megbetegedtem. Elhatároztam, hogy még az év vége előtt befejezem és kiadom, bármilyen kínszenvedés lesz is. Eltökéltem, hogy megtalálom a módját annak, hogy anya legyek; és megfogadtam, hogy egy napon a „BATHrobics várandósoknak”-ot átadom a gyermekemet hordozó béranyának. Meg fogom valósítani! Ez volt az egyetlen módja, hogy képes legyek megbirkózni a fájdalommal.

Még mindig alig volt öröm az életemben. Szerencsére a vitorlázás és a tenger iránti szenvedélyem a segítségemre sietett. Esténként Guernsey-n vitorláztam, hétvégenként pedig visszautaztam Angliába, hogy az *Assuage*-en versenyezzek. Éreztem, hogy lassacskán visszatér az energiám. Egyre életerősebb lettem. Végre egy orvos felírt néhány hormont a kiesettek pótlására. Kezdem érezni a régi önmagam.

Andrew lassan rájött, hogy a nyomorúság alatt még mindig ugyanaz az embervagyok, és hogy ez a mostani gyászostereztés mélyen legbelül még mindig az a nő, akit szeret. Egyik este vitorlázás után elvitt vacsorázni.

– El fog tartani egy darabig, hogy talpra állítsunk, és az összes motor beinduljon – mondta. – De én itt állok melletted, hogy átsegítsek mindezen. Hiszek benned, és szeretlek. Nagyon szeretném, ha visszajönnél Londonba, és velem élnél!

A megkönnyebbüléstől sírva fakadtam. Hála istennek! Kimondhatatlanul szerettem volna elfelejteni a rákot, továbblépni az élettemmel, összefoltozni darabokra tört testemet, és helyrehozni, ami tönkrement. Ám a termékenységemet lehetetlen volt visszaállítani, így a gyermekvállalás kérdése még mindig ott függött közöttünk.